

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Karya sastra mangrupa hasil ciptaan jeung rékaan manusa dina prosés imajinasi. Karya sastra téh hasil karya jieunan para sastrawan dina wangun lisan atawa tulisan. Karya sastra miboga ciri nepikeun ajén éstetis. Carana rupa-rupa, bisa ngaliwatan purwakanti, gaya basa, jeung sajabana. Eusi karya sastra biasana mah mangrupa ébréhan tina ide atawa pamikiran manusa. Di antarana waé ayana kasusah, kabungah, pikaseurieun. Éta hal téh dipidangkeun dina wangun karya sastra lisan atawa tulisan. Lolobana, sastra nembrakkeun gambaran kahirupan sosial masarakat nu diwangun ku kanyataan sosial. Pangarang anu nulis karyana dumasar kana peristiwa sosial. Ti mimiti kajadian antara manusa, masarakat, jeung kajadian nu lumangsung di sabudeureun lingkungan pangarang. Kaayaan sosial éta nu jadi sumber inspirasi jeung dadasar pikeun pangarang.

Basa jeung sastra téh mangrupa hal anu dinamis, bisa robah sarta mekar luyu jeung jaman. Karya sastra mekar kalawan teu leupas tina kamekaran élmu pangaweruh anu aya di sabudeureun dunya sastra. Kasusastraan téh salah sahiji hasil tina kabinangkitan atawa kasenian. Patali jeung ieu hal, Iskandarwassid (2010, kc. 135) ngabagi wangun karya sastra jadi tilu bagian, nya éta (1) wangun lancaran (prosa), (2) wangun ugeran (puisi), jeung (3) wangun paguneman (drama). Dumasar kana warnana, karya sastra anu kaasup wangun lancaran (prosa) nya éta dongéng, carita pondok, roman, jeung novél. Anu kaasup wangun ugeran (puisi) nya éta mantra, kakawihan, sisindiran, sa'ir, pupuh, guguritan, jeung carita pantun. Sedengkeun anu kaasup wangun paguneman (drama) nya éta sandiwara, opera, jeung gending karesmén. Ku kituna carpon téh kaasup kana golongan karya sastra dina wangun lancaran (prosa).

Nurutkeun pamadegan Jakob Sumardjo jeung Saini KM (dina Koswara, 2010, kc. 36), carpon atawa carita pondok nya éta carita wangun prosa nu relatif pondok. Ukuran pondok di dieu teu jelas dihartikeunna. Maksud ukuran pondok bisa dihartikeun bisa dibaca dina sakali maca dina waktu kurang ti sajam. Biasana eusi carpon téh ngeunaan gambaran kahirupan sapopoé, ku kituna aya kesan lir enya-nya kajadian ku nu

macana. Ditilik tina unsumna, galur nu aya dina carpon mah teu kompléks lantaran dina carpon mah ngan ngasongkeun hiji kajadian. Palaku nu aya dina carpon téh teu loba siga dina novél. Basa nu digunakeun dina carpon téh basa nu aya dina kahirupan sapopoé. Ku kituna, carpon mah kaasup karangan anu gampang dipikaharti.

Kiwari kaayaan carpon mekar nuturkeun jaman. Eusi carpon gé teu ngan kahirupan sapopoé nu basajan. Aya ogé carpon nu eusina nuturkeun daya imajinasi pangarang nu rada méngpar tina kahirupan sapopoé. Contona wae aya carpon nu eusina nyaritakeun kahirupan kahiyangan éta carpon téh judulna “Langit Hangit” karya ÉD Jénura. Salah sahiji conto kamekaran carpon lianna nya éta karangan carpon nu biasana aya dina koran jeung majalah, kaayeunakeun carpon aya dina wangun buku kumpulan carpon. Salah sahiji buku kumpulan carponna téh nya éta buku *Salikur Carpon Patrem*. Buku *Salikur Carpon Patrem* dipedalkeun dina taun 2017. Ieu buku téh kaasup kana buku kumpulan carpon basa Sunda nu panganyarna nu diédit ku *Chyé Réty Isnéndés*. Ieu buku téh dijadikeun sumber data pikeun ieu panalungtikan lantaran can aya nu nalungtik. Lian ti éta, ieu buku téh luyu jeung kabutuh siswa pikeun bahan ajar. Eusi carpon nu aya dina ieu buku miboga fungsi pikeun nepikeun ajén éstétis, ngahibur, ngadidik, méré pesen moral, jeung méré pesen agama luyu jeung fungsi sastra. Ku kituna, buku *Salikur Carpon Patrem* dijadikeun sumber panalungtikan.

Patali jeung prosés pangajaran, carpon mangrupa salah sahiji matéri dina pangajaran basa Sunda anu kawilang pentingna. Dina pangajaran basa Sunda, carpon kaasup kana matéri di kelas XI luyu jeung KIKD (Kompetensi Inti jeung Kompetensi Dasar). Pangajaran basa Sunda téh ngawengku opat kaparigelan basa, nya éta ngaregepkeun, nyarita, maca, jeung nulis. Matéri carpon di sakola kaasup kana pangajaran aprésiasi sastra nya éta maca carpon. Pangajaran apésiasi carpon téh diperedih pikeun nalungtik eusi carpon luyu jeung kaidah/aturanna ku cara maca carpon. Pangajaran aprésiasi sastra teu ngan maluruh ngeunaan tiori-tiori carpon, tapi ogé maluruh ngeunaan pangalaman hasil maca siswa. Luyu jeung pamadegan Alwasilah (2006, kc. 28) nu nétélakeun yén pangajaran aprésiasi sastra kudu bisa ngahudang kasadaran jeung bisa ngawanohkeun ajén-ajén kaéndahan tina karya sastra. Dipiharep hasil tina pangajaran carpon téh siswa bisa ngadadarkeun kumaha pangalaman hasil macana. Hal anu ditalungtik téh struktur carpon sarta tanggapan siswa kana éta carpon.

EKSA DWI RATIH, 2017

***SALIKUR CARPON PATREM PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA CARPON
DI SMA NEGERI 1 CIMAHI***

universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

Dibandingkeun jeung nulis carpon, maca carpon leuwih dipikaharti ku siswa. Dina matéri maca carpon, siswa bisa ngawangwang kumaha jalan carita ku cara maca carpon. Siswa ogé bisa bari ngarasakeun ngajalanana éta carita. Béda jeung nulis carpon, siswa nu kudu bisa nyieun carita ti mimiti jalan carita nepi ka eusi caritana kudu luyu jeung kaidah/aturan carpon. Ku kituna, siswa leuwih kairut kana matéri maca carpon. Dumasar éta hal, ieu panalungtikan dina pangajaran téh dipuseurkeun dina aprésiasi maca carpon.

Panalungtikan kana carpon téh kawilang pentingna pikeun maluruh karya sastra nu mekar di masarakat. Pamarekan struktural jeung sosiologi sastra mangrupa salah sahiji cara pikeun mikanyaho eusi sarta maksud pangarang dina ieu panalungtikan. Dina pamarekan struktural, carpon ditalungtik strukturna nu ngawengku téma, palaku/panokohan, galur, jeung latar.

Eusi carpon téh biasana ngeunaan gambaran kahirupan sopopoé. Boh sabudeureun kahirupan masarakat boh masalah nu aya dina kahirupan masarakat. Hal-hal anu patali jeung kamasarakatan éta téh dipedarna ku pamarekan sosiologi sastra. Pamarekan sosiologi sastra bisa ngukur kasang tukang pangarang dina nyieun éta carpon, naon nu ngalantarankeun éta carpon dijieun, sarta pangaruh naon nu aya ti éta carpon ka masarakat. Éta hal téh ditalungtik pikeun méré gambaran yén sastra ogé (hususna carpon) bisa mangaruhan kahirupan masarakat. Hasil tina ieu panalungtikan téh dijadikeun bahan pangajaran maca carpon di SMA kelas XI.

Panalungtikan saacanna nu ngaguar ngeunaan carpon téh nya éta judulna “Ajén Inajén Sosial Budaya dina Kumpulan Carpon *Guriang Tujuh* jeung *Surat keur ka Sawarga* Karya Sastrawati Sunda Patrem: Tilikan Struktural, Semiotik, jeung Sosiologi Satra” ditalungtik ku Nisa Alfina Barkatun. Panalungtikan séjénna nya éta “Kalungguhan Tokoh Wanoja dina Kumpulan Carpon *Haté Awéwé* Karangan Risnawati: Tilikan Féminisme” ditalungtik ku Damalia Suci Asihna. Panalungtikan lianna “Analisis Dekonstruksi dina Kumpulan Carpon *Serat Sarwasatwa* Karya Godi Suwarna” ku Kiki Pratiwi. Tina sababaraha panalungtikan nu dijadikeun rujukan, dipiharep ieu panalungtikan bisa méré pangaruh positip pikeun panalungtik séjénna, ogé pikeun guru jeung siswa. Ku kituna, panalungtik ngajudulan ieu panalungtikan “*Salikur Carpon Patrem*” pikeun Bahan Pangajaran Maca Carpon di SMA Negeri 1 Cimahi (Ulikan Struktural jeung

EKSA DWI RATIH, 2017

***SALIKUR CARPON PATREM PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA CARPON
DI SMA NEGERI 1 CIMAHI***

universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

Sosiologi Sastra)”

1.2 Rumusan Masalah

Carpon bisa ditalungtik dumasar kana sababaraha ulikan. Diantara ulikan struktural, féminis, dékonstruksi, sémiotik, sosiologi sastra, jeung psikologi sastra. Dina ieu panalungtikan téh dipedar dina wangun sababara kalimah pananya ieu di handap.

- 1) Kumaha struktur carpon dina buku *Salikur Carpon Patrem*?
- 2) Aspék sosiologis naon baé nu aya dina buku *Salikur Carpon Patrem*?
- 3) Luyu henteuna carpon nu aya dina *Salikur Carpon Patrem* dijadikeun bahan pangajaran maca carpon di SMA?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan panalungtikan diwangun ku tujuan umum jeung tujuan husus. Éta tujuan téh dijéntrékeun dina wangun ieu di handap.

1.3.1 Tujuan Umum

Unggal panalungtikan hakékatna miboga tujuan. Luyu jeung kasang tukang masalah nu geus diébréhkeun, tujuan umum ieu panalungtikan nya éta maluruh carpon nu aya dina buku *Salikur Carpon Patrem*, sarta kumaha waé struktur-struktur carpon jeung mikanyaho sosiologi sastra anu aya dina éta carpon.

1.3.2 Tujuan Husus

Tujuan husus mangrupa salah sahiji udagan dina panalungtikan, maksudna pikeun ngawatesan sangkan ieu panalungtikan téh teu méngpar tina tujuan nu geus ditangtukeun. Ku kituna tujuan husus ieu panalungtikan téh pikeun ngadéskripsikeun masalah:

- 1) Struktur carpon dina buku *Salikur Carpon Patrem*.
- 2) Aspék sosiologis carpon dina buku *Salikur Carpon Patrem*.
- 3) Luyu henteuna carpon nu aya dina buku *Salikur Carpon Patrem* bisa dijadikeun bahan pangajaran maca carpon di SMA.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Unggal panalungtikan tangtuna waé miboga mangpaat pikeun élmu pangaweruh. Mangpaat ieu panalungtikan aya tilu nya éta mangpaat tioritis,

EKSA DWI RATIH, 2017

***SALIKUR CARPON PATREM PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA CARPON
DI SMA NEGERI 1 CIMAHI***

universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

mangpaat kawijakan, jeung mangpaat praktis. Ku kituna dijéntrékeun di ieu di handap.

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis, ieu panalungtikan bisa ngeuyeuban pangaweruh ngeunaan kajian struktural jeung kajian sosiologi sastra dina carpon. Ku kituna kahareupna bisa dijadikeun sumber pikeun panalungtikan nu séjén.

1.4.2 Mangpaat Kawijakan

Mangpaat kawijakan tina ieu panalungtikan téh jadi tinimbangan dina nangtukeun kawijakan aprésiasi sastra nu dilarapkeun dina bahan pangajaran di sakola, hususna di tingkatan SMA.

1.4.3 Mangpaat Praktis

Mangpaat praktis tina ieu panalungtikan diantarana:

- 1) Pikeun Guru
Ieu panalungtikan dipiharep bisa ngeuyeuban pangaweruh kana sastra Sunda, sarta bisa dijadikeun réferénsi rencana pangajaran sastra.
- 2) Pikeun Siswa
Ieu panalungtikan ngeuyeuban pangalaman siswa dina ngaprésiasi carpon hususna dina struktural.
- 3) Pikeun Masarakat
Ieu panalungtikan bisa jadi dokumén sarta sumber rujukan pikeun panalungtik satuluyna.
- 4) Pikeun panalungtik
Ieu panalungtikan nambahan pangaweruh jeung pangalaman nalungtik karya sastra.

1.5 Raraga Tulisan

Ieu tésis téh disusun dina lima bab kalawan sistematika saperti ieu di handap.

Bab I. Bubuka

Dina ieu bab medar kasang tukang masalah, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung raraga tulisan.

Bab II. Ulikan Pustaka.

Dina ieu bab medar tiori-tiori nu patali jeung panalungtikan. Éta tiori téh nya éta karya sastra, carita pondok, kamekaran carpon

EKSA DWI RATIH, 2017

***SALIKUR CARPON PATREM PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA CARPON
DI SMA NEGERI 1 CIMAHI***

universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

dina sejarah sastra Sunda, strukturalisme, sosiologi sastra, pangajaran aprésiasi carpon, kritéria milih bahan, silabus, panalungtikan saméméhna, jeung raraga mikir.

Bab III. Méthode Panalungtikan.

Dina ieu bab medar desain, sumber data, téhnik panalungtikan jeung instrumén, jeung téhnik ngolah data.

Bab IV. Hasil Panalungtikan jeung Pedaran

Ieu bab medar hasil panalungtikan nya éta Struktur carpon dina buku *Salikur Carpon Patrem*, sosiologi sastra ngaliwatan aspék sosiologis carpon dina buku *Salikur Carpon Patrem*, luyu henteuna carpon nu aya dina buku *Salikur Carpon Patrem* bisa dijadikeun bahan pangajaran maca carpon di SMA.

Bab V Kacindekan jeung Saran

Ieu bab medar kacindekan jeung saran pikeun panalungtikan nu dilaksanakeun.